tának, amelyből eddig három DVD látott napvilágot a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet és a Gyurcsó István Alapítvány gondozásában (2016–2018), és amely DVD-k szlovákiai magyar tájak jeles mesemondóit örökítik meg szintén történetmondás közben. Őszintén reméljük, hogy mind az utóbbi sorozatnak, mind pedig a Hagyományok Háza kiadványának lesz még folytatása, hiszen több még élő, illetve a közelmúltban elhunyt jeles mesemondóról a Muravidéktől a Keleti-Kárpátokig szintén rendelkezésre áll hang- és filmfelvétel.

(Élőszóval. Palócföldi népmesék Varga Norbert gyűjtéséből. Gyűjtötte: *Varga Norbert*. Operatőr: *Vörös Előd*. Szerkesztette: *Varga Norbert–Dala Sára–Klitsie-Szabad Boglárka*. Hagyományok Háza, Budapest, 2019. 28 oldal + DVD melléklet)

Magyar Zoltán

KÖNYVEK A MAGYARORSZÁGI GÖRÖGÖKRŐL

Alapvetésként fontos hangoztatni, hogy a filhellén magyar és hungarofil görög értéktár legfontosabb alkotásai közé tartoznak a görög és magyar nyelven megjelent kétnyelvű könyvek. Vincze Xénia néprajzkutató és kulturális antropológus két könyve is e körbe tartozik. A könyvek az 1948-ban Magyarországra került görögök sorsközösségi gyökereibe és az általuk teremtett értéktár számos elemébe nyújtanak betekintést. Magyarországi görög emberek, családjaik és intézményeik nemzedékeken átívelő öröksége tárul fel, melynek a legfontosabb üzenete, hogy a sorssal való egyéni és közösségi szembenézés a cselekvő erő legméltóbb kifejezési módjaira ad lehetőséget. A könyvekben feltárt egyéni sorsok a megrázkódtatás sosem felejthető alapélményét rögzítik, ám mindegyik történetből érződik, hogy az átélt események megőrzése a jövő nemzedékek számára igen fontos. A görög szülőföldről és a biztonságot jelentő rokoni körből való kiszakadás után az újrakezdés minden nehézségét vállaló sorsok ismerhetőek meg e könyvek révén, melyekben a megszólaltatott idős emberek által elmondottak évtizedek múlva is alapjai lesznek a magyarországi görögökkel kapcsolatos művelődéstörténeti kutatásoknak.

A mai magyarországi görög közösség 1948 áprilisától van jelen hazánkban. Több ezren leltek menedéket, új hazát, új életlehetőséget Magyarországon. A görög polgárháborúval kapcsolatos okok vezettek a menekültek humanitárius indíttatású befogadásra. Ez utóbbi minősítést azért is indokolt megtenni, mert nagyrészt 14 év alatti gyermekek kerültek ekkor a biztonságot jelentő magyar területre.

A görög menekültréteg befogadása és itteni életkezdése a magyar humanitárius értéktár mentén is igen nagyra értékelendő és elemzendő tárgykört jelent. 80–90 éves görögök személyes élményeit és életük tapasztalatait ismerheti meg az olvasó, melyek az egyén szempontjából életrajzi jelleggel bírnak, ám valójában a múltban gyökerező bajtársiasság XXI. századi továbbélésének az üzenetét is hordozza napjaink magyarországi görög közössége számára. Ez az a lelki örökség, amely a magyarországi görög családok sorsközösségét mutatja be az olvasók számára, hiszen az egyéni tapasztalati élmények valójában teljesen azonos képet mutatnak föl a történelmi látkép felvázolása terén. A gyerekek és a rokkantak magas arányban voltak jelen a menekültek között, és a szülőföldről kitaszítottság ezt a lelkületi helyzetet tovább súlyosbította.

E kényszerhelyzetben a legfőbb célkitűzést az új életlehetőségek megteremtése jelentette, ami Magyarország segítsége révén adott volt. A menekültek éltek ezzel a lehetőséggel, és közösségeik bajtársias módon szerveződtek meg már a kezdet kezdetén is. A magyarországi görögök az ország különböző területein élve is mindig közösséget alkotva őrizték meg a gyökereiket, hiszen családjaik és rokonaik a szülőföldjükön is összetartó faluközösségekben éltek.

Hatalmas változást jelentett a menekültek számára a Magyarországon való életlehetőségek különféle iránya, ám igen nagy eredményt hozott számukra a munkához és a tanuláshoz való viszonyulásuk. Keményen dolgozó és tanulni vágyó magyarországi görög közösségek teremtődtek meg, melyek ugyanakkor mindig is megőrizték a Görögország iránt érzett szeretetüket. Vincze Xénia néprajzkutató és kulturális antropológus a könyvei révén betekintést nyújt a XXI. századi magyarországi görögök világának a 2–3 nemzedékkel korábbi történelmi gyökereibe, melynek örökségőrzése immár napjaink görögségére hárul.

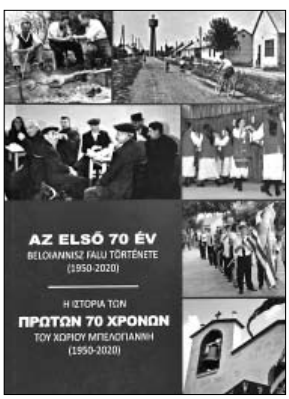

E körben Beloiannisz település külön is izgalmas kutatási tárgykört képez, hiszen e szóban oly számos történeti örökség ötvöződik a magyarországi görög közösségben, ami évszázadokon át meghatározó értéküzenet lesz mindazok számára, akik kutatják majd e település történetét. Emberi sorsok megismerésén és megértésén keresztül vezet ez az út, amihez Beloiannisz épített öröksége is fontos támpontokat ad. Görög mártír nevét viseli a település, és ezért is fontos az az egyetemes emberi üzenet, ami az itteni emlékművön olvasható. „*A szabadság mártírjainak*" (görög és magyar feliratos) emlékműve méltó üzenetet hordoz minden kor embere számára. A szabadságért való kiállás, az áldozatvállalás és a kegyelet érzülete jegyében az emberi méltóság alapját jelentő örök szabadságeszményt megfogalmazó emlékmű mindig is a helyszíne lesz a tiszteletadásnak és a megemlékezésnek. Fontos érték ezen emlékmű ókori görög oszlopot idéző ékessége, ami mindenki számára az évezredeken átívelő hellén nemzettudat és sorsközösség egyetemességét jeleníti meg.

Beloiannisz címere önmagáért beszél a magyar–görög kapcsolatok itteni jelentőségéről: az ókori görög oszlop és a felette elhelyezkedő magyar nemzeti színekben pompázó virágjelkép igazi különlegesség a magyar településcímerek világában. Az egyetemes értéktár kiemelt jelentősége kapcsán indokolt utalni arra, hogy Beloiannisz görög temploma immár 25 esztendeje kimagasló egyházi és diplomáciai értékkel bír a történelmi gyökerű magyar és görög együttműködés világában is. A Szent Demeter nagyvértanú, Szent Konstantin és Szent Heléna tiszteletére felszentelt görög ortodox templom 1996-os megépítésében kimagasló érdeme volt a krétai születésű bécsi görög Konsztantinosz Dafermosz és Michail Sztaikosz metropolita remek együttműködésének.

A görög metropolita számos magas állami és egyházi kitüntetésben részesült: *A Magyar Köztársaság Középkeresztje* és *Athén város aranyérme* is ezek közé tartozik. A görög metropolita lélekben nagyon közel állt a magyarsághoz: októberben letette a magyar állampolgári esküt, ami a metropolitának a magyarországi görög közösség iránti elkötelezettségét is mutatja. Michail Sztaikosz (Athén, 1946–Bécs, 2011), Ausztria metropolitája, Magyarország és Közép-Európa exarchája kiemelkedő műveltséggel bírt. 2011. október 22-én liturgia

keretében emlékeztek meg róla, aki 18-án hunyt el. *Beloiannisz* fontos öröksége A Görög–Magyar Barátság Napja, ami kifejezi e két nemzet egymás iránt tanúsított baráti érzületét.

Beloiannisz különleges szerepet tölt be napjaink magyar–görög kapcsolatrendszerében. Igaz ez a múlt és jövő összefüggéseinek körében is, ami a filhellén magyar és hungarofil görög műveltségi tér tekintetében igen lényeges alapvetés a jövő nemzedékek és a kutatók számára is. Beloiannisz: e település létrehozatala kapcsán mindig felmerülő kérdés, hogy a korabeli döntéshozók számára nyilvánvaló volt vagy sem az a történelmi tény, hogy a görög Szinasz/Sina családnak és leszármazottainak e térségben jelentős földbirtoka volt. Erősen hajlok arra, hogy a XIX. századi görög Szinasz/Sina család emlékezete a XX. század közepén még igen elevenen élhetett a filhellén magyar köztudatban.

Kőbánya görög világa kapcsán személyes élményeim is vannak, mivel az 1970-es évekre eső kamaszkoromban a Harmat utcában laktunk, ahol a barátaim közé tartoztak a görög iskolatársaim közül Galbenisz Tomasz és Vezírjanopulosz Krisztosz. E barátaim igen keveset meséltek nekem a görög menekültként érkezett szüleikről, de annál többet beszéltek nagy lelkesedéssel Görögországról, a görög életérzésről, otthon jellemzően görögül beszéltek, és éveken át jártak a részükre szervezett görög nyelvtanfolyamra is. A gimnáziumi tanulmányai során pedig az osztálytársam volt a görög Koconi Éva, aki kisgyermekként a kőbányai Dohánygyár görög közösségébe tartozott.

Vincze Xénia néprajzkutató és kulturális antropológus könyvei jegyében indokolt arra utalnom, hogy a társadalomtudományok (pl. történettudomány, filozófia, jogtudomány) az ember és társadalom viszonyrendszereinek meghatározó elemeit kutatják és elemzik. A legfontosabb alapvetés e körben a társadalomtudományok objektivitásának kérdésköre, melynek legfőbb tartalmi eleme az egységes szempontrendszer meghatározása. Igaz ez az adatgyűjtés, majd pedig az ezt követő adatelemzés módszertana meghatározásakor is, hiszen a tudományosság legfőbb értékelvárása a pártatlan és elfogulatlan eredmény rögzítése. A társadalomtudományok legalapvetőbb elvárása a tárgyilagosságra való törekvés. Megítélésem szerint a társadalomtudományok körében a legfőbb értékmérő az elemzések és eredmények világában, hogy emberközpontú legyen. A társadalomtudományok objektivitásának elvárása megkerülhetetlen alapfeltétele annak, hogy valóban tudományos értéket képviseljenek a megszületett eredmények. Vincze Xénia néprajzkutató és kulturális antropológus könyvei ezen szempontrendszer jegyében íródtak meg, és fontosak lesznek a jövő kutatói számára is.

(*Vincze Xénia*: Kőbányai görögök. Magyarországi görögök történetei a polgárháború időszakából. Budapest Főváros X. Kerület Kőbányai Önkormányzat–Kőbányai Görög Önkormányzat, Budapest–Kőbánya, 2019. 200 oldal; *Vincze Xénia*: Az első 70 év. Beloiannisz falu története (1950–2020). Szerkesztette: *Görög Athéna*. Görög Intézet, Budapest, 2020. 234 oldal)

Diószegi György Antal

EGY ZALAEGERSZEGI GIMNÁZIUM 125 ÉVE

„*A kedvező szerencsének szédítő mámorában, s a balsorsnak gyakran leverő csapásai között csüggedést nem ismerve ingadozás nélkül járj a kötelességek s erkölcsök ösvényén.*" A zalai, söjtöri születésű Deák Ferenc, a haza bölcse e szavaival köszöntötte Magyarország államelnöke, dr. Áder János a önállásának 125. évfordulóját ünneplő egykori „*főgymnasium*"-ot, a mai Zalaegerszegi Zrínyi Miklós Gimnáziumot.[1]

1 Dr. Áder János államelnök köszöntője.